

УДК 378.147:81'243

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Родчин З. Я.

Предметом дослідження постають методи викладання іноземних мов, а зокрема, усвідомлено-практичний. Вищезазначений метод представлено у вигляді психологічних принципів навчання. Також розглянуто функціонування рівнів когнітивної сфери, що передбачають так зване явище "таксономії".

Ключові слова: фахоцентризм, мова, знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка.

Предмет исследования – методы преподавания иностранных языков, а именно, осознанно-практический. Вышеуказанный метод представлен в виде психологических принципов обучения. Также рассмотрено функционирование уровней когнитивной сферы, что предусматривает так называемое явление "таксономии".

Ключевые слова: фахоцентризм, язык, знание, понимание, применение, анализ, синтез, оценка.

The subject of this research is methods of teaching foreign languages, viz. a conscious practice method in particular. The above mentioned method is presented in the form of psychological principles of teaching. Functioning of the cognitive sphere levels that provide the so called phenomenon of "taxonomy" is also analyzed.

Key words: specialty centrism, language, knowledge, understanding, use, analysis, synthesis, evaluation.

Навчання студентів-іноземців української мови відбувається кількома етапами. Передовсім на інформаційному рівні іноземна мова (зокрема українська) пов'язана з усіма гуманітарними, суспільними, а також загальномедичними дисциплінами, що вивчаються у відповідному ВНЗ. Адже найосновнішими все ж таки залишаються відомості зі спеціальності, здобуті на заняттях з української мови як іноземної, що, відповідно, розширює й поглиблює знання з клінічних дисциплін. Крім того, цей процес має когерентний характер, оскільки перш за все сприяє оптимальній адаптації студентів (зазвичай не без допомоги викладачів) в інакомовному для них середовищі, що водночас спонукає їх до систематичної та інтенсивної роботи над вивченням мови.

Власне, мета дисципліни "Українська мова як іноземна" передбачає формування в іноземних студентів-медиків необхідних навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності, правильне використання різних мовних засобів відповідно до комунікативної ситуації й сфери висловлювання, а особливо здійснення та подальше вдосконалення практичних навичок читання й говоріння. У цьому сенсі беззаперечним залишається акцентація уваги на опрацюванні наукових текстів, на написанні наукових робіт, резюме, анотацій тощо.

Поза будь-яким сумнівом, у викладанні української мови як іноземної актуальним є питання фахоцентризму [3, с. 15], яке винесено як основне завдання репрезентованої статті, що базується на представленні окремих взірців вправ.

Як відомо, існує велика кількість методів викладання іноземних мов, як-от: граматико-перекладний, аудіолінгвальний, комунікативний, усвідомлено-зіставний, усвідомлено-практичний тощо. Зупинимось детальніше на останньому, позаяк він лежить в основі побудови методичних розробок для чужомовних студентів-медиків нашого вишу. Саме вищезазначений метод у вигляді психологічних принципів навчання розробив Б. В. Беляєв [1, с. 209–210]. Ми ж послуговуємося окремими з них, а саме: мова як засіб комунікації – це цілеспрямована взаємодія між тими, хто вивчає мову; основну увагу спрямовано

на розвиток у студентів іншомовного мислення і відчуття мови, що вивчається; обов'язкове використання чотирьох видів комунікативної діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання); відпрацювання навичок як підґрунтя іншомовно-мовленнєвої діяльності, на яку відводиться більша частина навчального часу (не менше 85 %), а на повідомлення студентам теоретичних відомостей про мову, що вивчається, – не більше ніж 15 % часу.

Варто зазначити, що при створенні методичних вказівок не оминаємо також рівнів когнітивної сфери (за Б. Блумом), що передбачають так звану "таксономію": знання – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінка.

Зокрема, перший аспект (*знання*) виценовує складання списку, називання, виділення. При цьому обов'язково враховано тематичний принцип організації мовного матеріалу.

Так, до кожної з тем заняття подаємо студентам обов'язково перелік базових понять і термінів для активного вжитку. Наприклад:

Тема 1 "Захворювання та пошкодження шкіри". Абсцес, алергія, біль, висип, вугрі, дерма, дерматит, епідерміс, жирова клітковина, кіста, локалізація, лусочки, меланома, метаболізм, надшкір'я, патогенний, піт, поранення, прищ, родима пляма, сверблячка, фурункул.

Тема 2 "Будова скелета людини. Череп". Атрофія, виличний, кістка, комірка, леміш, лицевий, лобовий, мозковий, носова раковина, облітеруватися, орбітальний, очниця, потилиця, ріст, синус, скроня, сльозовий, тім'яний, череп, шов, щелепа, ямка.

Тема 3 "Пам'ять. Три рівні пам'яті. Види пам'яті". Асоціація, довготривала пам'ять, запам'ятовування, ідентичність, інтелект людини, кора головного мозку, короточасна пам'ять, мнемоніка, пізнавальні можливості, психічні процеси, сенсорна пам'ять, сприйняття інформації, фактор.

Як показник *розуміння* в цьому випадку на перший план "виходить" елемент так званої Болонської системи – "Перевірка вихідного рівня знань". Інколи вона може бути представлена у вигляді тестових завдань, хоча переважно відбувається як виконання вправи, в якій коротко відображено матеріал попереднього заняття (перш за все лексично-тематичний). Наприклад, тема одного з занять – "Види м'язів, їх будова та функції. Механізм скорочення м'язів, сила скорочення. Втома м'язів", а наступна – "Ушкодження та захворювання м'язів". Подаємо вірєць завдання, яке пропонується в другій із названих тем.

Розкрийте дужки, поставивши словосполучення у правильній граматичній формі.

Всього у людини близько 650 м'язів, розташованих у всіх (частина тіла) Маса м'язів становить близько (один третій) маси тіла. М'язи перетворюють (енергія їжа) на енергію руху. Більша частина скелетних м'язів прикріплена (до кістки) Зовні кожен м'яз покритий (волокнистий покривний тканина) , що відокремлює її від інших м'язів. Витягаючись по краях подібно до міцної струни, покривна тканина утворює сухожилля, що прикріплюється (до інший м'язи) або до зовнішнього шару кістки. Сухожилля можуть бути дуже (довгий) Кожний м'яз складається з пучків (м'язове волокно) , укритих захисною тканиною, і зв'язує їх разом.

Що стосується *застосування*, то цей елемент засвоєння знань означає уміння використовувати вивчений матеріал у конкретних умовах і нових ситуаціях. Передовсім сюди входить "задіювання" вивчених правил, методів тощо. Так, відбувається засвоєння нових лексичних одиниць (усна відповідь; виконання лексичних вправ; написання лексичних диктантів; упорядкування словотвірних гнізд; утворення словосполучень, складних слів; підбір відповідних лексичних визначень, тлумачень; підбір синонімів й антонімів до термінів іншомовного і власне українського походження; добірка елементів, які відповідають контекстуальному значенню словосполучення чи речення), а також засвоєння нового та повторення вивченого граматичного матеріалу (граматичні вправи на основі

лексичної теми відповідного заняття, які вдосконалюють практичне використання граматичного матеріалу).

Провідмініайте подані словосполучення.

Загрозлива небезпека, нюховий аналізатор, суб'єктивне відчуття.

Запишіть слова протилежні за значенням. Поясніть їхнє лексичне значення.

Гіперфункція –; гіпертонія –;
гіпосекреція –; гіпертрофія –;
гіповентиляція –; гіпертермія –;
гіпервітаміноз –; гіпометаболізм –

Утворіть від дієслів активні дієприкметники теперішнього часу. Виділіть суфікси.

Замінювати, йодувати, деформувати, переливати, вживляти, розподіляти, розслабити, виробляти, витрачати, напружити.

Категорії *аналізу* та *синтезу* є когерентними поняттями, які зазвичай розділяють одне ціле на елементи, і навпаки. Так постає робота з реченнями, з міні-текстом, із текстом (читання, відповіді на запитання, складання плану чи резюме, переказ тексту, лексико-граматичний аналіз тощо). Прикладом таких вправ можуть слугувати:

Утворіть із слів речення, не змінюючи порядку слів (завважте при цьому на відмінковій закінченні).

1. Під, вроджений, м'язовий, кривошия, слід, розуміти, стійкий, вкорочення, грудинно-ключично-соскоподібний, м'яз, обумовлений, він, недорозвиненням, а, також, травма, в, перинатальний, період.

2. Захворювання, супроводжуватися, нахил, голова, і, обмеження, рухливість, в, шийний, відділ, хребет, а, у, важкий, випадок, – деформація, череп, хребта, надпліччя.

3. При, вроджений, м'язовий, кривошия, провідний, роль, належати, консервативний, лікування.

Складіть речення за зразком. Запишіть.

З р а з о к: **ЩО виділяє ЩО**
 ЩО виробляє ЩО
 ЩО розщеплює ЩО

шлунковий сік – соляна кислота – слиз
трипсин і хімотрипсин – білки – амінокислоти
ліпаза – жири – жирні кислоти та гліцерин
амілаза – полісахариди – дисахариди
мальтоза – дисахарид мальтози – глюкоза

Прочитайте повідомлення. Установіть межі речень. Заповніть пропуски необхідними літерами. Розкрийте дужки. Дайте назву міні-тексту.

Якже люд...на пізнає навкол...шній світ, для цього необхідна насамп...ред нормал...на робота органів чу...ів, завдяки яким вона одержує важливу інформац...ю про зовнішній світ, а також про стан власного організму п...ять основних чу...ів – смак, дот...к, зір, слух і нюх – були описані ще (давньо)...грецьким філософом Ар...стотелем більше 2 тисяч років тому, але і донині продовжуєт...ся їхнє вивче...я, аналіз м...ханізмів дії так, дослідн...кам відомо, що (най)...біл...ший обсяг інформації дають зір і дотик, а потім слух, смак, нюх.

І врешті, *оцінка*. Як категорія навчальних цілей вона означає вміння оцінювати значення того чи іншого матеріалу для конкретної мети. З боку студентів відбувається розвиток усного мовлення, а з боку викладача – контроль умінь мовлення (складання студентами монологу, діалогу, усного повідомлення, розповіді, доповідь на задану тему тощо).

Поясніть, як ви розумієте вислів.

"У нашій здатності помічати подібності та відмінності, відповідності та невідповідності різних предметів і полягають всі операції нашого розуму. Але ці здібності є не що інше, як фізична чутливість, усе, виходить, зводиться до відчуття".

Складіть діалог "На прийомі в педіатра".

Дійові особи: молоді батьки (мама, батько), трирічна дитина, лікар, медсестра.

Підсумовуючи, зазначимо, що кінцевою метою вивчення курсу з української мови для студентів-іноземців є формування особистостей із високим лінгвістичним рівнем грамотності та культури писемного і усного мовлення. Досягнення цієї мети пов'язане з багатьма труднощами та вимагає спільних зусиль студентів і викладачів. Тому особливого значення набуває керованість навчальним процесом, а також ефективна система контролю засвоєння знань. Водночас кредитно-модульна система організації навчального процесу спонукає студентів систематично здобувати знання впродовж навчального року. Власне, репрезентовані взірці вправ дозволяють забезпечити вільне володіння мовою з метою сприяння мовно-культурній інтеграції іноземних студентів в українськомовне середовище та здобуття ними спеціальності.

Література

1. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б. В. Беляев. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1965. – 229 с.
2. Вінницька В. М. Українська мова. Практичний курс граматики для студентів-іноземців : підручник / В. М. Вінницька, Н. П. Плющ. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет, 2003. – 272 с.
3. Куньч З. Реалізація принципу фахоцентризму у викладанні української мови як іноземної / З. Куньч // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : збірник наукових праць. – Львів, 2010. – Вип. 5. – С. 15–21.
4. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / за заг. ред. А. В. Єпішина. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2001. – 768 с.